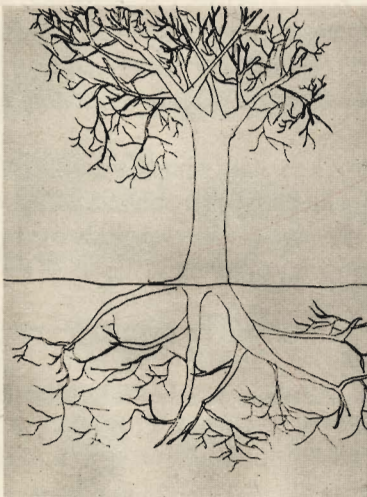
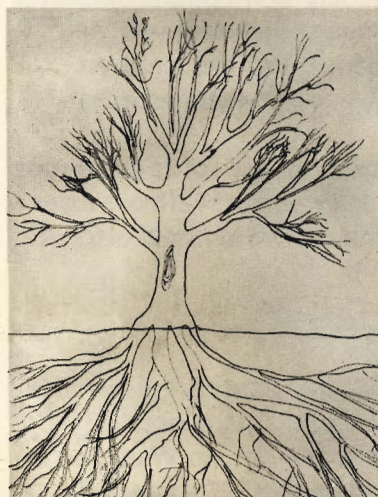

Gegroeide vormen

De kinderen leren over een vormprincipe uit de natuur – van dik naar dun

Bomen van top tot teen, 8-9 jaar

onderwerp

boom van top tot teen

techniek

pen, Oostindische inkt

formaat

± 16 × 25 cm

Toelichting

De volgende twee lessen gaan over de tegenstelling tussen natuurlijke en kunstmatige vormen. We beginnen in de natuur. We stellen een algemeen vormprincipe aan de orde, nl. het verschijnsel dat gegroeide vormen bijna altijd dezelfde logische opbouw te zien geven; dik aan de oorsprong, dun aan de uiteinden. Neem b.v. onze eigen ledematen: onze bovenarm is het dikst, de onderarm al dunner, de vingers nog fijner! Dit geldt ook voor bloedvaten en botten. Maar vooral in de plantenwereld is het duidelijk te zien, ook voor kinderen. Gericht kijken naar de natuur om je heen kan op veel manieren; een hele goede manier is om een tekening te maken. De opdracht om natuurlijk verlopende vormen te tekenen dwingt de kinderen tot goed waarnemen en ze leren er erg veel van en wel op een concrete manier (zie *Handboek* blz. 24). Ook wanneer de tekening niet naar rechtstreekse aanschouwing wordt gemaakt, zoals in deze les, dan nog blijft goed kijken voorwaarde. Deze opdracht is een mooi voorbeeld van het rechtstreekse verband tussen zien en fantaseren. De gehele boom, van top tot teen, wordt gefantaseerd maar de vormen zijn direct afgeleid uit de waarneming. Het wordt dus geen fantasieboom. Om inderdaad tot verfijnde uiteinden te komen is er gekozen voor een werkwijze die dat stimuleert: kroontjespen en Oostindische inkt op een klein formaat papier.

Bij deze techniek is rust in de klas voorwaarde voor concentratie en deze concentratie is weer voorwaarde om tot goede resultaten te komen.

Begeleiding

In de klas is een flinke tak van een boom of struik aanwezig. Elk kind heeft verder zelf een takje meegebracht. De vormen hiervan worden eerst goed bekeken. Hoe verloopt zo'n tak van begin naar uiteinde? Hoe zitten de zijtakjes eraan? In welke richting? (Hoek tussen 2 takken!) Kan een zijtak dikker zijn dan de tak waaraan hij zit?

Vervolgens wordt een boom goed bekeken, liefst in werkelijkheid of anders op foto's. Hetzelfde principe komt weer duidelijk naar voren. Vooral het vermeende uiteinde van de stam komt uitvoerig aan bod (schemaboom!). Hoe zouden de wortels van de boom eruit zien? Lijken ze veel op takken? Is er verschil? Het groeiprincipe blijft gelijk. Afhankelijk van voorbeelden (plantenwortels, foto's e.d.) kunnen ook enkele verschillen geconstateerd worden.

De resultaten van les 2 (dode bomen) kunnen nog van pas komen. Wanneer veel kinderen toch nog erg vast zitten aan de bekende schema's, kan de les ook beginnen met het natekenen van het meegebrachte takje. Met potlood wordt een vage opzet van de boom gemaakt. Iets onder het midden komt de grondspiegellijn. We doen net alsof de grond doorzichtig is. Nog geen details tekenen. De hoofdvertakking wordt klassikaal gecontroleerd. Heeft iedereen een logisch overlopen van de stam in de dikste takken? Dan pen en inkt nemen. Niet te ver indopen, anders vallen er kladvlekken. De stam en de dikkere takken worden met twee lijntjes getekend, de dunne twijgjes en ook de fijnere wortels kunnen volstaan met één lijntje. En zelfs zo'n lijntje loopt nog van dik naar dun. (Hiervoor iets harder op de pen drukken en dan langzaam loslaten.) Na afloop bekijken we wie zo'n echte boom heeft gefantaseerd. Aan het einde van les 6 vergelijken we onze bomen nog met de robotten van die les.

onderwerp

opgezette vogel

materiaal

houtskool of potlood

formaat

± 25×32 cm

Andere opdracht

Naar de natuur tekenen is altijd leerzaam en je kunt op veel dingen letten: kleuren, lijnen, structuren e.d. In deze les kijken we heel goed naar de vorm van een (opgezette) vogel.

Hoe is hij gebouwd? Is dat ook logisch? (Denk aan les 4!) Kun je aan de vorm zien dat hij kan vliegen? We letten verder heel goed op de verhoudingen van de onderdelen.

Opgezette vogel, 8 jaar